

Vesialueen omistajan ABC

Malin Lönnroth

Kalatalouden ja viestinnän erityisasiantuntija

Kalatalouden Keskusliitto

Kuka omistaa vesialueet?

1. YKSITYINEN VESIALUE kuuluu yhdelle kiinteistölle, mutta kiinteistö itsessään voi usein olla yhteisomistuksessa (esim. perikunta tai puolisot)
2. YHTEINEN VESIALUE on kahdelle tai useammalle kiinteistölle yhteisesti kuuluva vesialue. Osakaskuntaan kuuluvat ne kiinteistöjen omistajat, joilla on osuus yhteiseen vesialueeseen.
3. YLEISET VESIALUEET ovat valtion omistuksessa ja niitä hallinnoi Metsähallitus. Yleisvedet kattavat Suomen aluevesiä merellä ja suurten järvien selkävedet.

Suomessa on 1,5 miljoona vesialueen omistajaa

- Suurin osa vesialueistamme on yhteisiä vesialueita, joiden käyttö ja hallinta tapahtuvat osakaskuntien kautta. Suomessa on noin 20 000 osakaskuntaa.
- Osa osakaskunnista on järjestäytyneitä (ovat hyväksyneet säännöt ja pitävät säännöllisiä kokouksia), kun taas osa on järjestäytymättömiä. Osakaskunnan vesialueiden hallinta ja yhteinen käyttö on helpompaa, jos osakaskunta on järjestäytynyt.
- Osakaskuntien toimintaa ohjaavat yhteisaluelaki, osittain kalastuslaki, osakaskunnan omat säännöt (järjestäytyneissä osakaskunnissa) sekä vuosikokouksen päätökset.

Vinkki 1

OSAKASKUNNAN JÄRJESTÄYTYMINEN

- Moni osakaskunta on järjestäytymätön, mikä tarkoittaa, että osakaskunnalla ei ole yhteyshenkilöä tai järjestelyä yhteisten asioiden päätöksentekoa varten. Tämä vaikeuttaa edunvalvontaa, kalastuksenvalvontaa ja kalaveden hoitoa.
- Osakaskunta järjestäytyy, kun se kutsuu koolle kokouksen, hyväksyy säännöt ja aluehallintovirasto vahvistaa säännöt.
- Jos osakaskunta ei halua järjestäytyä, kannattaa silti pitää kokous ja valtuuttaa yksi osakas toimimaan osakaskunnan yhteyshenkilönä.

Osakkaan oikeudet

” Oikeus kalastaa ja määrätä kalastuksesta kuuluu vesialueen omistajalle, jollei jäljempänä tässä laissa muuta säädetä.” - kalastuslaki 5 §

- Osakkaan tärkein oikeus on osallistua osakaskunnan päätöksentekoon - osallistua osakaskunnan vuosikokoukseen ja käyttää äänioikeuttaan kokouksessa.
- Osakkaalla on oikeus käyttää yhteistä aluetta, mutta siten, ettei se estä muita osakkaita käyttämästä aluetta vastaavalla tavalla.
- Osakkaiden kalastusoikeus jaetaan osakkaiden kesken omistusosuuksien mukaisessa suhteessa.

Vinkki 2

TARKISTA OSUUTESI MAANMITTAUSLAITOKSESTA ILMAISEKSI

- Oletko osakas yhteisessä vesialueessa? Jos et ole varma, omistatko osuuden yhteiseen vesialueeseen, voit tarkistaa tiedon Maanmittauslaitoksen maksuttomasta sähköisestä palvelusta.
- Kun kirjaudut sisään pankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella, tieto löytyy kohdasta ”Käyttöoikeudet ja rajoitukset”.

www.maanmittauslaitos.fi/asioi-verkossa/asiointipalvelu-henkiloasiakkaille

Osakkaan velvollisuudet

” Kalastus on järjestettävä käyttö- ja hoitosuunnitelman mukaisesti & kalastuksen järjestämisestä vastaa kalastusoikeuden haltija” - lag om fiske 41 §

- Kalastuksen järjestämisessä (luvituksessa) tulee noudattaa kalastuslain ja -asetuksen lisäksi käyttö- ja hoitosuunnitelman linjauksia sekä sen perusteella ELY-keskuksen tekemiä kalastuksensäätelypäätöksiä.
- KHS:ssä on myös linjauksia kalaveden hoitotoimenpiteistä
- Kirjauksia voi myös olla yhteistoiminnan kehittämisestä vaikkapa yhtenäislupa-alueiden perustamisista ja osakaskuntien yhdistämishankkeista tai muista osakaskuntien välisen yhteistoiminnan edistämisestä.
- Yleisesti ottaen osakaskuntien tulisi tutustua huolellisesti alueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaan ja pohtia miltä osin se koskettaa omaa toimintaa.

Vinkki 3

MUISTA KALATALOUSALUE JA ETTÄ OLETTE OSAA SUUREMPAA KOKONAISUUTTA

- Kalastusrajoituksenne eivät saa olla lakia tai kalatalousalueen rajoituksia lievempiä.
- Poikkeuslupa tarvitaan istutuksiin, joita ei ole mainittu käyttö- ja hoitosuunnitelmassa.
- Muistakaa osallistua kalatalousalueen vuosikokoukseen. Oikeus määräytyy alueenne pinta-alan perusteella.

www.borga-sibbosfiskeriomrade.fi/nyttjande-och-varoplan/

Vinkki 4

PITÄKÄÄ YHTEYSTIEDOT AJANTASALLA

- Järjestäytyneiden osakaskuntien on lain mukaan ilmoitettava yhteystietonsa kalatalousalueelle, [Maanmittauslaitokselle](#) ja [aluehallintovirastolle](#). Muista myös päivittää tiedot, jos ne muuttuvat!
- Kalatalousalue tarvitsee yhteystiedot voidakseen lähettää kutsuja kokouksiinsa, maksaa omistajakorvauksia, hoitaa kalastuksenvalvontaa sekä kalastus-, metsästys- ja edunvalvontatehtäviä.
- Järjestäytymätön osakaskunta - valtuuttakaa yhteyshenkilö!!

Osakaskunnan kokous

- **Osakaskunnan päätöksentekoeelin**
- Voi tehdä päätöksiä kaikissa osakaskunnalle kuuluvissa asioissa
- Kutsutaan koolle hoitokunnan toimesta sääntöjen määräämin väliajoin
- Päätökset tehdään yleensä äänestämällä niin että jokaisella osakkaalla on omistuosuuteen perustuva äänimäärä
- Useimmissa tapauksissa riittää enemmistöpäätös, merkittävissä asioissa tarvitaan määräenemmistö

Muistakaa, että päätöksiä voidaan tehdä vain asioista, jotka on mainittu kokouskutsussa

Vinkki 5

ÄÄNESTYSLASKURI LÖYTYY KESKUSLIITON KOTISIVUILLA

- Joskus osakaskunnan kokous voi keskeytyä, kun ei tiedetä, miten äänestystulos lasketaan osuuskokouksen perusteella.
- Äänestyslaskuri (Excel), malliohje ja opastusvideo löytyvät Ahven.net-sivustolta www.ahven.net/osakaskunnat/

Vinkki 6

OLKAA HUOLELLISIA JA PROAKTIIVISIA

- Vuosikokoukset osakaskunnan päätösvaltaa käyttävä toimielin - muistakaa pitää siis kokoukset ajallaan osakaskuntien sääntöjen mukaisesti.
- Tiedottakaa vuosikokousten päätöksistä osakkaita ja muita päätöksiä koskevia tahoja. Ottakaa kaikki tiedotuskanavat käyttöön tolppailmoituksesta aina sosiaaliseen mediaan asti.
- Kannattaa pyrkiä saamaan hoitokuntiin mukaan nuorempaa väkeä. Ilman heitä ei ole jatkuvuutta ja osakaskunnan toiminta vääjäämättä hiipuu.

Ajankohtaista

- Muista tehdä saalisilmoitus Omakalan kautta (Porvoon ja Sipoon alueella ajankohtaisia lajeja ovat lohi, taimen, ankerias ja kyhmylohi). Ilmoitus koskee myös vapautettuja kaloja.
- Muutkin saaliit voi halutessaan ilmoittaa Omakala-sovelluksessa - se on toivottavaa, sillä tiedot tukevat kalatalousalueen päätöksentekoa.
- Ankerias on kokonaan rauhoitettu vapaa-ajankalastukselta merialueella.

Edunvalvonta

- historiallinen katsaus

- **Vuoden 1951** kalastuslaissa kalastusoikeus sidottiin maan- ja vesienomistukseen. Oman kunnan alueella onkiminen oli kuitenkin sallittua.
- **Vuoden 1982** kalastuslakiin läänikohtainen pilkkikortti.
- **Vuonna 1993** pilkintäoikeus osaksi kalastuksenhoitomaksua, jonka maksamalla sai valtakunnallisen pilkintä- ja onkimisoikeuden.
- **Vuonna 1996** Läänikohtainen viehekortti. Pilkintä onginnan lisäksi yleiskalastusoikeudeksi, alle 18-vuotiaat ja 65 vuotta täyttäneet vapautettiin viehekalastus- ja kalastuksenhoitomaksusta.
- **Vuonna 2012** Alueellinen lupa kalastusoppaille.
- **Vuonna 2016** kalastonhoitomaksu 18-64-vuotiaille harjoittaessaan muuta kuin ongintaa, pilkintää tai silakan litkausta. Alle 18-vuotiaat ja yli 64- vuotiaat ovat vapautettuja kalastuksenhoitomaksusta kalastaessaan yhdellä vavalla ja vieheellä.

Näettekö trendin?

Omistajan oikeuksia päättää asioistaan on nakerretty lainuudistus kerrallaan. Miksi?

- Pirstaleinen vesialueiden omistusrakenne on haitannut kalastuksen järjestämistä
- Osakaskuntatoiminta on monin paikoin vaipunut Ruususen uneen. Kaupungistuminen ja ikääntyvä kansa.
- Toimimattomuus jatkaa tätä kehitystä, uusia vaatimuksia yleiskalastusoikeuksien laajentamiseksi odotettavissa.
- Poliittiset voimat ovat vaikuttaneet kalastusoikeuksiin enemmän kuin omistajat.

Osakaskunnan tärkein tehtävä on yhteisen omaisuuden hallinnointi. Tällä hetkellä osakaskunnat eivät toimi kuten pitäisi, ja on ollut mahdollista ajaa omistajien yli.

Aika herätä Ruususen unesta - osakaskunnat 2.0 kehiin!

- Kalastuslakiin sisältyy ”palvelutehtävä” yhteiskunnan ja erilaisten kalastajaryhmien suhteen. Korvataan lakisääteisillä omistajakorvauksilla.
- Vaikutusmahdollisuudet edunvalvontaan kalatalousalueen kautta on kehittynyt lainuudistusten myötä
- Kalavesien hoitovastuu on edelleen osakaskunnilla. Vastuu on jopa korostunut nykylaissa (käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpano)
- Hoitamalla lakiin säädetyt tehtävät varmistetaan, että tulevaisuudessakin vesialueiden omistajilla on vielä valtaa oman omaisuutensa käyttämisen osalta.
- EU:n rakennetukikaudella rahoitusta saatavilla erinäisiin vesienhoitohankkeisiin.

**Pääasia on, että vesialueilla on taho joka vastaa toiminnasta.
Ruususen unen jatkaminen on huonoin vaihtoehto.**

Miten edetä? - pitäisikö meidän tarkastella ja päivittää toimintaamme?

- Onko meillä riittävästi aktiivisia?
- Mitä tehdä, jos kukaan ei ole kiinnostunut ottamaan vastuuta toiminnasta?
- Onko osakaskunnan säännöt ajan tasalla?
- Pitäisikö osakaskunnan järjestäytyä?
- Olisiko mahdollistaa yhdistää tietyn alueen osakaskunnat suurempiin kokonaisuuksiin? Mitä hyötyjä yhdistämiset voivat antaa?

Löydä osakaskunnalle räätälöity ratkaisu!

- tällä aiheella jatkaa Keskusliiton juristi Rasmus Åkerblom